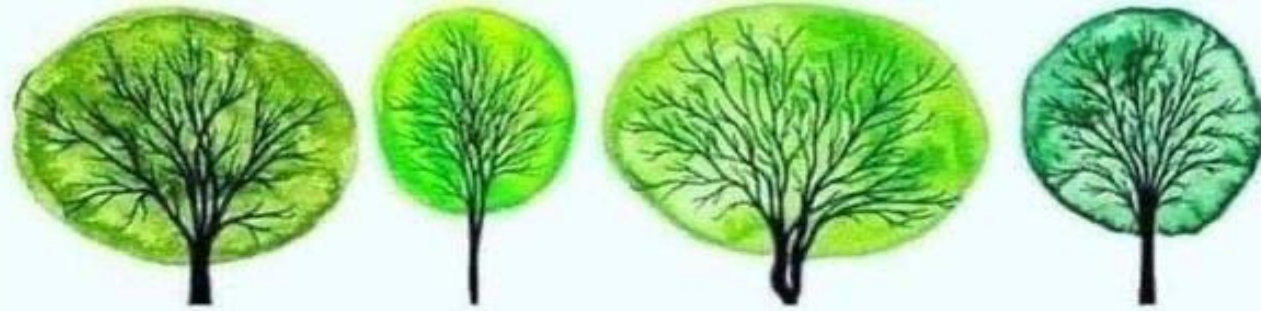

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DÜZENLEMELERİNE GENEL BAKIŞ

Sürdürülebilirlik Düzenlemeleri Şirketleri Nasıl Etkileyecek ?

YMM Semra Ersoy

23.10.2024 Tarihli İstanbul YMM Odası Platform Toplantısı

Something to think about.

The Earth is 4.6 billion years old. Let's scale that to 46 years. We have been here for 4 hours. Our industrial revolution began 1 minute ago. In that time, we have destroyed more than 50% of the world's forests.

This isn't sustainable.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli olan “sürdürülebilir kalkınma” modeli.

BİRLEŞMİŞ MİLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ

2015 yılında tüm Birleşmiş Milletler (BM) Üye Devletleri tarafından kabul edilen 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, hem şimdi hem de gelecekte insanlar ve gezegen için barış ve refah amacıyla ortak bir plan sundu. Bu planın kalbinde, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler tarafından küresel bir ortaklık içinde acil eylem çağrısı olan 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) bulunmaktadır.

BİRLEŞMİŞ MİLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ

Hedef 1: Yoksulluğun tüm biçimleriyle her yerde sona erdirmek

Hedef 2: Açlığı sona erdirmek, gıda güvenliğini sağlamak ve beslenmeyi iyileştirmek ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmek

Hedef 3: Sağlıklı yaşamları sağlamak ve her yaştan herkes için refahı teşvik etmek

Hedef 4: Kapsayıcı ve eşit kalitede eğitim sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmek

Hedef 5: Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirmek

Hedef 6: Herkes için su ve sanitasyonun mevcudiyetini ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak

Hedef 7: Herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanması

Hedef 8: Herkes için sürdürülebilir, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve insana yakışır işi teşvik etmek

Hedef 9: Dayanıklı altyapı oluşturmak, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi teşvik etmek ve yeniliği teşvik etmek

Hedef 10: Ülkeler içinde ve ülkeler arasındaki eşitsizliği azaltmak

BİRLEŞMİŞ MİLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ

Hedef 11: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak

Hedef 12: Sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarını sağlamak

Hedef 13: İklim değişikliği ve etkileriyle mücadele için acil eylemde bulunmak

Hedef 14: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir şekilde kullanmak

Hedef 15: Karasal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımını korumak, restore etmek ve teşvik etmek, ormanları sürdürülebilir şekilde yönetmek, çölleşmeyle mücadele etmek ve arazi bozulmasını durdurmak ve tersine çevirmek ve biyolojik çeşitlilik kaybını durdurmak

Hedef 16: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik etmek, herkes için adalet erişim sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak

Hedef 17: Sürdürülebilir kalkınma için uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak

Sürdürülebilirlik İle İlgili Yükümlülükler Nelerdir?

1-Sürdürülebilirlik Raporlama Yükümlülüğü

Günümüzde yaşanan küresel ısınma ve doğal kaynakların azalması gibi hususlar işletmelerin performanslarını değerlendirmede finansal tablolarında açıkladıkları bilgilere ilave olarak sürdürülebilirlik açıklamalarının da önem ve ihtiyacını artırmıştır. Bu doğrultuda dünya genelinde işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması yapmaları için paydaşlardan gelen talep giderek artmakta ve yaygınlaşmaktadır. Artık işletmeler yalnızca finansal nitelikteki faaliyet ve performans sonuçlarını sunmakla kalmayacak, iş modelleriyle ilgili olarak çevresel, sosyal ve yönetimsel açıdan sebep oldukları cari ve potansiyel etkileri de raporlayacaklardır.

Sürdürülebilirlik Raporu; Bir işletmenin çevresel,sosyal ve yönetim hususlarına ilişkin olarak Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarına uyarınca hazırladıkları raporlardır.

Sürdürülebilirlik Raporlama Yükümlülüğü

“Sürdürülebilirlik Raporlaması”, belirlenen kapsama tabi işletmelerden, aşağıda belirtilen ölçütlerinden en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki raporlama döneminde aşan işletmeler için 01/01/2024 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmiştir.

TSRs kapsamında belirlenen eşik değerler:

- Çalışan sayısı: 250 kişi
- Aktif toplam: 500 Milyon Türk Lirası
- Yıllık net satış hasılatı: 1 Milyar Türk Lirası

19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun düzenleme ve denetimine tabi bankalar, her ne kadar Kurul Kararının 3. Maddesinin Birinci Fıkrasında Sayılan ve Hadlere Tabi Olan İşletmeler Listesi'nde sayılmış olsalar dahi, herhangi bir eşik değere tabi olmaksızın zorunlu raporlama kapsamındadırlar. Ancak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesinde yer alanlar bankalar bu uygulamadan muaf tutulmuştur.

2- Avrupa Yeşil Mutabakatı

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#) ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur.

Avrupa Yeşil Mutabakatı

Ticaret Bakanlığınca ülkemizin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na adaptasyonunu sağlayacak bir yol haritası tespit edilmiş ve bu kapsamda belirlenen ;

Eylem Planında, AB'nin politika öncelikleri doğrultusunda,

(1) sınırda karbon düzenlemeleri,

(2) yeşil ve dögüsel bir ekonomi,

(3) yeşil finansman,

(4) temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı,

(5) sürdürülebilir tarım,

(6) sürdürülebilir akıllı ulaşım,

(7) iklim değışikliği ile mücadele,

(8) diplomasi ve

(9) Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek 81 eyleme yer verilmektedir.

KARBON FİYATLANDIRMA MEKANİZMALARI

Ekonomistler, kurulan piyasa mekanizmalarına rağmen iklim değişikliğinin sonuçlarının gelecek kuşaklara büyük bedeller ve riskler yüklemesinden ötürü, iklim değişikliği ile mücadeleyi bir piyasa başarısızlığı olarak değerlendirmekteler. Çözüm için gerekli olanın, bu bedel ve risklerin piyasa fiyatlarına yansıtılmasında yattığını ve buna giden yolda ise çevresel tahribatlara ait maliyetlerin içselleştirilerek karbon salımlarına fiyat konulmasını gerektiğini ifade etmekteler.

KARBON FİYATLANDIRMA MEKANİZMALARI

Karbonun fiyatlandırılmasında iki yöntem;

1-Karbon vergisi

2-Karbon/emisyon ticareti

Emisyon Ticaret Sistemi

(“ETS”) sistem dahilindeki tesislerin sera gazı emisyonlarına bir üst sınır belirlenir. Bu şekilde belirli bir zaman içinde atmosfere salınacak sera gazlarının miktarı belirlenip kesinlik sağlanır ve böylece ülkeler bu miktarlara dayanarak iklim politikalarını belirleyebilirler. ETS için belirlenen üst sınır, ilgili ülkenin emisyon azaltım hedefi uyarınca zaman içinde düşürülür.

ETS dahilindeki tesisler salgılayabilecekleri emisyon miktarına en temel olarak üç şekilde ulaşabilirler.

Bunlardan ilki; ilgili otorite tarafından karbon emisyonu yapacak işletmeye verilen ücretsiz kirletme hakkı (serbest tahsisat = ücretsiz istihkak), ikincisi; karbon hakkı sahibi işletmelerin veya ilgili otoritelerin bu karbon haklarını açık arttırma yoluyla satışa sunması, üçüncüsü ise; işletmelerin bu izinleri ETS sistemi içerisindeki aktörlerden (karbon hakkı sahiplerinden) belirli bir bedel karşılığında elde etmesidir.

EMİSYON TİCARET SİSTEMİ

Dünya çapında 30'dan fazla ülke ve bölgesel bazda ETS uygulanmaktadır. En yaygın sektör ise havacılık ve elektrik sektörüdür. AB ETS ise dünyanın en büyük ETS bölgesi olmasına rağmen ETS, AB içerisinde bugüne kadar oldukça esnek uygulanan bir mekanizma olmuştur. Bu nedenle de emisyon azaltımı etkisi neredeyse yok denecek kadar azdır.

SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI

SKDM, dünyada ilk kez ürünlerin üretim süreçlerinde salınan sera gazı emisyonlarını bir maliyet unsuru haline getirmektedir. Mekanizma, aşamalı olarak artan karbon maliyetlerini beraberinde getirecek ve ürün emisyon yoğunluğunu düşüremeyen firmalar açısından orta ve uzun vadede rekabetçilik kayıplarına yol açacaktır.

AVRUPA BİRLİĞİ SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI

Avrupa Birliği (AB), Avrupa YeĐil Mutabakatı kapsamında uygulamaya aldığı Sınırdaki Karbon Dzenleme Mekanizması (SKDM) ile AB'ye ithal edilen belirli ürünler için, ürünlerin üretiminde salınan sera gazı emisyonlarına yönelik bir ücretlendirme sistemi getirmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI

SKDM, ilk etapta **demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen** sektörlerini kapsamaktadır.

AB'de yerleşik ithalatçının AB'ye ithal ettiği SKDM kapsamındaki emtialar için gömülü emisyonları izlemesi ve paylaşması gerekmektedir.

AB' ithalatçıları için raporlama yükümlülüğü başlamış olup 2026 itibariyle ise mali yükümlülük başlayacaktır. Bu kapsamda, ürüne gömülü her 1 ton Karbondioksit eşdeğeri sera gazı emisyonu için 1 SKDM sertifikası teslim edilecektir. **Burada SKDM sertifikası bir belgelendirme yükümlülüğü olarak değil, 1 ton CO2e sera gazına denk kıymetli evrak gibi düşünülmelidir. SKDM sertifikası, AB'deki ithalatçılar tarafından satın alınacaktır. Teslim edilecek toplam SKDM sertifika sayısı hesaplanırken, ürünün üretimi ile ilgili olarak menşe ülkelerinde ödenmiş karbon ücretleri düşülecektir. Dolayısıyla emisyonu yüksek ürün yüksek maliyet olarak realize olacaktır.**

SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI VE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ

SKDM birçok konuda Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemini aynalayan bir düzenleme olarak kurgulanmıştır. Örneğin, SKDM mali yükümlölükleri başladığında, AB ETS'de oluşun haftalık ortalama fiyattan hesaplanacak olan SKDM mali yükümlölüğünden AB ETS kapsamında ilgili sektörlere dağıtılan ücretsiz tahsisatlar düşülecektir.

SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI VE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ

Avrupa Komisyonu tarafından 2022 tarihinde yayımlanan Temmuz 2024'de yürürlüğe giren [Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Özen Yükümlülüğü Direktifi](#) 'ne göre

Özen Yükümlülüğü Direktifi, AB'de faaliyet gösteren belli büyüklükteki firmaların, kendi operasyonlarını, şirketlerin üretim yönündeki iş ortaklarını ve kısmen de lojistik veya atık yönetimi/geri dönüşüm gibi alt faaliyetlerini kapsayan operasyonlarla ilgili olarak çevre ve insan hakları üzerindeki fiili ve potansiyel olumsuz etkilerine ilişkin yükümlülüklerine yönelik kuralları belirlemektedir. Aynı zamanda Direktif, bu yükümlülüklerin ihlaline ilişkin cezalara ve hukuki sorumluluğa ilişkin kuralları da ortaya koymaktadır.

Direktifte ciro ve istihdama göre belirlenen eşik değerler kademeli olarak yıllar itibari ile artırılabacaktır.

SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI VE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ

Temmuz 2027'den itibaren

*5.000'den fazla istihdam ve dünya çapında net cirosu 1,5 milyar Avro'yu aşan AB (ana) şirketleri

*Avrupa Birliği'nde net cirosu 1,5 milyar Avro'nun üzerinde olan, AB dışı (ana) şirketler

Küçük ve orta ölçekli şirketler (KOBİ) doğrudan direktif kapsamında olmamakla birlikte, Direktif kapsamına giren büyük şirketlerin tedarikçisi veya alt sağlayıcısı olan KOBİ'ler de mevzuat hükümlerinden etkilenecektir.

Bu nedenle, ülkemizde faaliyette bulunan bazı işletmeler doğrudan AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi'ne tabi olabilecek, bazı işletmeler ise AB işletmeleri ile ticari ilişkileri (örneğin tedarik zincirinde yer alması) sebebiyle bu işletmelerin raporlamasına bilgi sağlamak yoluyla dolaylı olarak raporlama yapmak zorunda kalabilecektir.

SINIRDA KARBON DÜZENLEME MEKANİZMASI VE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ

Direktife göre, şirketlerin uyması gereken yükümlülükler arasında, Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmelerinin yanı sıra Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi çeşitli Birleşmiş Milletler sözleşmelerinde yer alan hükümler yer almaktadır. Üye ülkeler tarafından özen yükümlülüğünü ihlal eden şirketlere cezai yaptırımlar uygulanması beklenmektedir. Şirketlerin değer zincirlerindeki iş ortaklarından kaynaklanan “olumsuz etkileri” tespit eden firmaların, bu etkilerin devam etmesi durumunda bu iş ilişkilerini sonlandırmaları gerekmektedir.

DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Batarya ve Batarya Atıkları Tüzüğü, Yapı Malzemeleri Tüzüğü Tek Kullanımlık Plastik Direktifi, Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstil Stratejisi, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü, Endüstriyel Emisyonlar Direktifi gibi çok sayıda spesifik düzenlemeler ile sektör oyuncularını bir takım yükümlülüklerle sorumlu tutulmaktadır.

YEŞİL DÖNÜŞÜME YÖNELİK HEDEFLERE ERİŞİMDE KULLANILABİLECEK FİNANSMAN İMKANLARI

Çevre,Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Sanayide Yeşil Dönüşüm Projesi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Karbon Azaltım Destek Programı gibi çok sayıda destek programları mevcuttur.

TİCARET BAKANLIğI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DÜZENLEMELERİNE YÖNELİK ŞİRKETLERE SAđLANAN DESTEKLER RESPONSİBLE PROGRAMI

Responsible® Programı, Yeşil Mutabakata uyum sağlamaya yönelik Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanan danışmanlık destek programıdır. Şirketler tarafından Yeşil Mutabakata uyum projesi kapsamında alınan belirli danışmanlık hizmeti giderleri; 5 yıl süresince, %50 oranında ve toplam 10.000.000 TL'ye kadar desteklenebilir. Yeşil Mutabakata uyum projesi, süreç içinde gelişen 3 fazdan oluşmaktadır.

2024 yılı itibarıyla 10.000.000 TL olarak belirlenen destek üst limiti, her takvim yılı başında $(TÜFE + Yİ-ÜFE)/2$ oranında güncellenir.

TİCARET BAKANLIĞI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DÜZENLEMELERİNE YÖNELİK ŞİRKETLERE SAĐLANAN DESTEKLER RESPONSİBLE PROGRAMI

Responsible® Programına; cari yıldan önceki son üç takvim yılında toplam 300.000 ABD Doları ve üzeri ihracat yapan imalatçı ve ihracatçı Şirketler, başvuru yapabilir.

Mevcut durum analizi ile sürdürülebilirlik yol haritasının oluşturulması danışmanlığı (Faz 1), uygulama danışmanlığı (Faz 2), izleme ve doğrulama danışmanlığı (Faz 3) ve sürdürülebilirlik yol haritasında yer alan projeler kapsamında olmak kaydıyla sürdürülebilirlik ve bilişim danışmanlığı hizmeti giderleri desteklenir.

TEŞEKKÜRLER